

DOMSTOLENS DOM
den 17 december 1998 *

I mål C-185/95 P,

Baustahlgewebe GmbH, bolag bildat enligt tysk rätt, Gelsenkirchen (Tyskland), företrätt av advokaterna Jochim Sedemund och Frank Montag, Köln, delgivningsadress: advokatbyrån Aloyse May, 31, Grand-rue, Luxemburg,

klagande,

angående överklagande av dom meddelad den 6 april 1995 av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt (första avdelningen) i mål T-145/89, Baustahlgewebe mot kommissionen (REG 1995, s. II-987), i vilket det förs talan om upphävande av denna dom,

i vilket den andra parten är:

Europeiska gemenskapernas kommission, inledningsvis företrädd av Bernd Langeheine, rättstjänsten, i egenskap av ombud, därefter av Paul Nemitz, rättstjänsten, i egenskap av ombud, biträdd av advokaten Alexander Böhlke, Bryssel, delgivningsadress: rättstjänsten, Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg, Luxemburg,

meddelar

* Rättegångsspråk: tyska.

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden G. C. Rodríguez Iglesias, avdelningsordförandena J.-P. Puissochet och G. Hirsch samt domarna G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, D. A. O. Edward, H. Ragnemalm (referent), L. Sevón, M. Wathelet, R. Schintgen samt K. M. Ioannou,

generaladvokat: P. Léger,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören H. A. Rühl,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att parterna har avgivit muntliga yttranden vid sammanträdet den 4 november 1997,

och efter att den 3 februari 1998 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Baustahlgewebe GmbH har genom ansökan, som inkom till domstolens kansli den 14 juni 1995, med stöd av artikel 49 i EG-stadgan för domstolen överklagat den dom som förstainstansrätten meddelade den 6 april 1995 i mål T-145/89, Baustahlgewebe mot kommissionen (REG 1995, s. II-987, nedan kallad den överklagade domen), i vilken den delvis ogiltigförklarade artikel 1 i kommissionens beslut 89/515/EEG av den 2 augusti 1989 om ett förfarande enligt artikel 85 i EEG-fördraget (IV/31.553 — Armeringsstål) (EGT L 260, s. 1, nedan kallat beslutet), fastställde de böter som kommissionen hade ålagt företaget till 3 miljoner ecu, ogillade talan i övrigt samt förpliktade företaget att bära sina rättegångskostnader samt ersätta en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

Bakgrund till talan och förstainstansrättens dom

- 2 Det framgår av den överklagade domen att ett visst antal fall av konkurrensbegränsande samverkan och samordnade förfaranden från och med år 1980 hade utvecklats inom sektorn för armeringsstål på marknaderna i Tyskland, Frankrike och Beneluxländerna. Det rör sig om en monteringsfärdig armatyrprodukt som används inom nästan alla områden där man bygger i armerad betong och som består av slät eller skårad kalldragen ståltråd som sammansvetsas till ett nät på varje korsningspunkt.
- 3 Det finns olika typer av armeringsstål, bland annat standardnät, katalognät typ "Lettermatten", eller halvstandardiserat nät, katalognät typ "Listenmatten" och specialnät.
- 4 Vad gäller den tyska marknaden gav Bundeskartellamt den 31 maj 1983 de tyska producenterna av armeringsstål tillstånd att upprätta en strukturkriskartell, som efter en förlängning upphörde år 1988. Kartellen syftade till en sänkning av kapaciteten och föreskrev likaledes leveranskvoter och prisreglering, vilka dock endast godkändes för de första två åren av tillämpningstiden. Bundeskartellamt underrättade år 1983 kommissionen om att strukturkriskartellen hade upprättats.
- 5 Kommissionens tjänstemän genomförde den 6 och den 7 november 1985 med stöd av artikel 14.3 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar 85 och 86 (EGT 13, 1962, s. 204; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8), samtidigt och utan förvarning undersökningar av sju företags och två sammanslutningars lokaler, nämligen hos Tréfilunion SA, Sotralentz SA, Tréfilarbeid Luxembourg-Saarbrücken SARL, Ferriere Nord SpA (Pittini), Baustahlgewebe GmbH, Thibo Draad- en Bouwstaalprodukt BV (Thibodraad), NV Bekaert, Syndicat national du tréfilage d'acier (STA) och Fachverband Betonstahlmatten eV. Den 4 och den 5 december 1985 genomförde de vidare undersökningar av följande företags lokaler: ILRO SpA, G. B. Martinelli,

NV Usines Gustave Boël (afdeling Trébos), Tréfileries de Fontaine-l'Évêque (TFE), Frère-Bourgeois Commerciale SA (FBC), Van Merksteijn Staalbouw BV och ZND Bouwstaal BV.

- 6 Det bevismaterial som upptäcktes under undersökningarna samt de upplysningar som erhöles med tillämpning av artikel 11 förordning nr 17 fick kommissionen att dra den slutsatsen att de berörda producenterna mellan åren 1980 och 1985 hade brutit mot artikel 85 i fördraget genom ett antal avtal eller samordnade förfaranden avseende leveranskvoterna för och priserna på armeringsstål. Kommissionen inledde det förfarande som föreskrivs i artikel 3.1 i förordning nr 17, och den 12 mars 1987 skickades meddelandet om anmärkningar till de berörda företagen, som besvarade meddelandet. Förhör med företagets företrädare ägde rum den 23 och den 24 november 1987.
- 7 Efter detta förfarande fattade kommissionen det beslut varigenom den ålade fjorton producenter av armeringsstål böter för överträdelse av artikel 85.1 i fördraget. Av punkt 22 i beslutet framgår att konkurrensbegränsningarna bestod i ett antal avtal och/eller samordnade förfaranden som hade till syfte att fastställa priser och/eller leveranskvoter och att dela upp marknaderna för armeringsstål. Dessa fall av konkurrensbegränsande samverkan rörde enligt beslutet olika delmarknader (marknaderna i Frankrike, Tyskland och Beneluxländerna) men påverkade handeln mellan medlemsstaterna, eftersom företaget deltog som var etablerade i flera medlemsstater.
- 8 Vad gäller de faktiska omständigheter som ligger bakom talan vid förstainstansrätten framgår det av den överklagade domen att klaganden i beslutet särskilt kritiserades för följande:

På den tyska marknaden:

- Deltagande i konkurrensbegränsande samverkan angående ömsesidigt tillträde till marknaderna mellan Tyskland och Frankrike med det franska företaget Tréfilunion. Beslutet om denna konkurrensbegränsande samverkan fattades under ett samtal den 7 juni 1985 mellan Müller, som är verkställande direktör för klaganden, juridiskt ombud för strukturkriskartellen och ordförande för

- Fachverband Betonstahlmatten, och Marie, som är direktör för Tréfilunion och ordförande för Association française technique pour le développement de l'emploi des treillis soudés (ADETS). I punkt 63 i den överklagade domen konstaterade förstainstansrätten att klaganden i beslutet (punkt 140) kritiserades för ett övergripande samordnat förfarande med Tréfilunion i avsikt att ömsesidigt begränsa deras respektive produkters tillträde till marknaderna i Tyskland och Frankrike (se punkterna 135—143 och 176 i beslutet och punkt 59—68 i den överklagade domen).
- Deltagande i konkurrensbegränsande samverkan på den tyska marknaden, vilken hade som syfte för det första att reglera exporten till Tyskland från producenterna i Beneluxländerna och för det andra att iakttä gällande priser på den tyska marknaden (se punkterna 147, 178 och 182 i beslutet och punkt 83—94 i den överklagade domen).
 - Ingående av två leveranskontrakt den 24 november 1976 respektive den 22 mars 1982 med Bouwstaal Roermond BV (senare Tréfilarbeid Bouwstaal Roermond) och Arbed SA afdeling Nederland för att åstadkomma en minskning eller en reglering av den utländska exporten till Tyskland. I dessa kontrakt åtog sig klaganden att i Tyskland med ensamrätt sälja en bestämd årlig volym av armeringsstål från fabriken i Roermond till ett pris som skulle fastställas enligt bestämda kriterier. Bouwstaal Roermond BV och Arbed SA afdeling Nederland förband sig att inte leverera till Tyskland, vare sig direkt eller indirekt under kontraktens giltighetstid. I beslutet konstateras att dessa avtal om exklusiv distribution inte uppfyllde villkoren i kommissionens förordning nr 67/67/EEG av den 22 mars 1967 om tillämpning av artikel 85.3 i fördraget på grupper av ensamåterförsäljaravtal (EGT 57, 1967, s. 849), åtminstone inte efter uppkomsten av konkurrensbegränsande samverkan angående ömsesidigt tillträde till handeln mellan Tyskland och Beneluxländerna. Sedan denna konkurrensbegränsande samverkan uppkom skall dessa avtal anses utgöra en väsentlig del av en övergripande konkurrensbegränsande samverkan angående uppdelningen av marknaderna (se punkterna 148 och 189 i beslutet och punkt 95—109 i den överklagade domen).
 - Deltagande i konkurrensbegränsande samverkan med Tréfilarbeid, för att återexporten av armeringsstål från fabriken i St. Ingbert till Tyskland via Luxemburg skulle upphöra (se punkterna 152 och 180 i beslutet och punkt 110—122 i den överklagade domen).

På marknaden i Beneluxländerna:

- Deltagande i konkurrensbegränsande samverkan mellan de tyska producenter som exporterar till Beneluxländerna och övriga producenter som säljer i Beneluxländerna angående iakttagande av de priser som fastslagits för marknaden i Beneluxländerna. Enligt beslutet slogs denna konkurrensbegränsande samverkan fast på möten som ägde rum i Breda och i Bunnik mellan augusti 1982 och november 1985. I beslutet klandras klaganden också för deltagande i konkurrensbegränsande samverkan mellan de tyska producenterna å ena sidan och producenterna från Beneluxländerna ("Breda-klubben") å andra sidan, bestående i kvantitativa restriktioner av den tyska exporten till Belgien och Nederländerna, samt i vidarebefordrande av vissa tyska producenters export-siffror till den belgisk-nederländska gruppen (punkterna 78 b, 163, 168 och 171 i beslutet och punkt 123—138 i den överklagade domen).

9 Beslutet har följande lydelse:

"Artikel 1

Företagen Tréfilunion SA, Société métallurgique de Normandie (SMN), CCG (TECNOR), Société de treillis et panneaux soudés (STPS), Sotralentz SA, Tréfilarbe SA eller Tréfilarbe Luxembourg-Saarbrücken SARL, Tréfileries de Fontaine-l'Évêque, Frère-Bourgeois Commerciale SA (numera Steelinter SA), NV Usines Gustave Boël, afdeling Trébos, Thibo Draad- en Bouwstaalprodukten BV (numera Thibo Bouwstaal BV), Van Merksteijn Staalbouw BV, ZND Bouwstaal BV, Bausahlgewebe GmbH, ILRO SpA, Ferriere Nord SpA (Pittini) och G. B. Martinelli fu G. B. Metallurgica SpA har överträtt artikel 85.1 i EEG-fördraget, genom att, mellan den 27 maj 1980 och den 5 november 1985, i ett eller flera fall delta i ett eller flera avtal och/eller samordnade förfaranden (konkurrensbegränsande samverkan), som bestod i att fastställa försäljningspriser, begränsa försäljningen, dela upp marknaderna sinsemellan och i att vidta åtgärder för att genomföra denna konkurrensbegränsande samverkan och för att kontrollera detta genomförande.

Artikel 2

I den mån de fortsätter att vara verksamma inom sektorn för armeringsstål i gemenskapen, skall de i artikel 1 nämnda företagen omedelbart upphöra med de konstaterade överträdelserna (om detta ännu inte skett) och i framtiden, vad gäller denna verksamhet, avstå från alla avtal och/eller samordnade förfaranden som har samma eller liknande syfte eller resultat.

Artikel 3

Följande böter åläggs nedannämnda företag för de överträdelser som konstaterats i artikel 1:

- 1) Tréfilunion SA (TU): 1 375 000 ECU i böter,
- 2) Société métallurgique de Normandie (SMN): 50 000 ECU i böter,
- 3) Société des treillis et panneaux soudés (STPS): 150 000 ECU i böter,
- 4) Sotralentz SA: 228 000 ECU i böter,
- 5) Tréfilarbeid Luxembourg-Saarbrücken SARL: 1 143 000 ECU i böter,

- 6) Steelinter SA: 315 000 ECU i böter,
- 7) NV Usines Gustave Boël, afdeling Trébos: 550 000 ECU i böter,
- 8) Thibo Bouwstaal BV: 420 000 ECU i böter,
- 9) Van Merksteijn Staalbouw BV: 375 000 ECU i böter,
- 10) ZND Bouwstaal BV: 42 000 ECU i böter,
- 11) Baustahlgewebe GmbH (BStG): 4 500 000 ECU i böter,
- 12) ILRO SpA: 13 000 ECU i böter,
- 13) Ferriere Nord SpA (Pittini): 320 000 ECU i böter, och
- 14) G. B. Martinelli fu G. B. Metallurgica SpA: 20 000 ECU i böter.

...”

- 10 Det var mot den bakgrunden som klaganden den 20 oktober 1989 väckte talan vid domstolen med yrkande om i första hand ogiltigförklaring av beslutet och i andra hand nedsättning av böterna samt om att kommissionen skulle förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Genom beslut av den 15 november 1989 hänsköt domstolen detta mål till förstainstansrätten i enlighet med artikel 14 i rådets beslut 88/591/EKSG, EEG, Euratom av den 24 oktober 1988 om upprättandet av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt (EGT L 319, s. 1; svensk specialutgåva, område 1, volym 2, s. 89) tillsammans med de övriga tio respektive talan som väckts mot samma beslut.
- 11 Dessa mål registrerades vid förstainstansrätten under nummer T-141/89—T-145/89 och T-147/89—T-152/89. Förstainstansrätten förenade dessa mål genom beslut av den 13 oktober 1992 på grund av sambandet dem emellan vad gällde det muntliga förfarandet, i enlighet med artikel 50 i rättegångsreglerna. I det mål som är föremål för detta överklagande avslutades det skriftliga förfarandet vid förstainstansrätten den 5 juli 1990. Förstainstansrättens första avdelning beslutade på grundval av referentens rapport vid ett sammanträde den 16 februari 1993 att inleda det muntliga förfarandet och att uppmana parterna att skriftligen före sammanträdet besvara vissa frågor. Förhandlingsrapporten delgavs parterna den 18 maj 1993, och de utvecklade sin talan och besvarade förstainstansrättens frågor vid förhandlingen den 14—18 juni 1993. Förstainstansrätten meddelade dom den 6 april 1995.
- 12 Genom den överklagade domen beslutade förstainstansrätten — med hänsyn till att klaganden för det första inte hade deltagit i något avtal med Tréfilunion, som hade till syfte att göra den framtida exporten beroende av fastställda kvoter, och för det andra inte hade deltagit i någon konkurrensbegränsande samverkan med Sotralentz, angående en begränsning av det företags export till den tyska marknaden, samt med hänsyn till att det förelåg en förmildrande omständighet i fråga om den konkurrensbegränsande samverkan mellan klaganden och Tréfilarbeid, som hade till syfte att St. Ingberts återexport till Tyskland skulle upphöra — att artikel 1 i beslutet delvis skulle ogiltigförklaras och att det bötesbelopp om 4,5 miljoner ecu som hade ålagts klaganden skulle nedsättas och fastställas till 3 miljoner ecu. Förstainstansrätten ogillade talan i övrigt och förpliktade klaganden att bära sina rättegångskostnader samt att ersätta en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

Överklagandet

- 13 Klaganden har i överklagandet yrkat att domstolen skall
- upphäva den överklagade domen till den del bötesbeloppet i den fastställdes till 3 miljoner ecu, talan ogillades och klaganden förpliktades att bära sina rättegångskostnader samt ersätta en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader och förklara förfarandet avslutat,
 - i andra hand, upphäva den överklagade domen och återförvisa målet till förstainstansrätten för att denna skall återuppta förfarandet,
 - ogiltigförklara artiklarna 1, 2 och 3 i beslutet till den del de berör klaganden och inte ogiltigförklarades genom den överklagade domen,
 - i andra hand, nedsätta böterna till ett skäligt belopp,
 - förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna vid förstainstansrätten och kostnaderna för överklagandet.
- 14 Kommissionen har yrkat att domstolen skall ogilla överklagandet och förplikta klaganden att ersätta rättegångskostnaderna.
- 15 Klaganden har till stöd för överklagandet gjort gällande att förstainstansrätten genom det orimligt långvariga förfarandet kränkte dess rätt till rättegång inom skälig tid, vilken föreskrivs i artikel 6.1 i konventionen av den 4 november 1950 om

skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad EKMR) och åsidosatte den allmänna omedelbarhetsprincipen genom att meddela dom 22 månader efter det att det muntliga förfarandet avslutades. Förstainstansrätten tillämpade dessutom ett felaktigt bedömningskriterium vid bevisprövningen, genom att inte kontrollera om inte de faktiska omständigheter som kommissionen anfört kunde förklaras på annat sätt än med att det förelåg en konkurrensbegränsande samverkan, och vägrade att undersöka den bevisning som klaganden tillhandahöll. Därmed åsidosatte förstainstansrätten tillämpliga principer i fråga om bevisning. Dessutom åsidosatte förstainstansrätten rätten till försvar genom att avslå klagandens begäran att kommissionen skulle föreläggas att låta den ta del av dels samtliga handlingar från det administrativa förfarandet, dels vissa handlingar avseende den tyska strukturkriskartellen.

- 16 Klaganden har även hävdatt att, vad gäller avgränsningen av marknaden i fråga samt de påstådda fallen av konkurrensbegränsande samverkan
- mellan klaganden och Tréfilunion avseende ömsesidigt tillträde mellan Tyskland och Frankrike,
 - med producenterna i Beneluxländerna vad beträffar den tyska marknaden, och
 - avseende kvoterna och priserna på marknaden i Beneluxländerna,

förstainstansrätten åsidosatte artikel 85.1 i fördraget genom bristfällig motivering och/eller felaktig rubricering av de faktiska omständigheterna. Vad gäller de exklusiva distributionsavtalen mellan klaganden å ena sidan och Bouwstaal Roermond BV och Arbed SA afdeling Nederland å andra sidan, feltolkade förstainstansrätten vidare villkoren för tillämpning av förordning nr 67/67.

- 17 Klaganden har avslutningsvis kritiserat förstainstansrätten för att ha åsidosatt artikel 15 i förordning nr 17 vad gäller åläggande av böter.
- 18 Det bör inledningsvis påpekas att vad gäller eventuella rättegångsfel följer det av artikel 168a i EG-fördraget och artikel 51 första stycket i EG-stadgan för domstolen att ett överklagande skall vara begränsat till rättsfrågor. Enligt den sistnämnda bestämmelsen kan överklagandet grundas på bristande behörighet hos förstainstansrätten, på rättegångsfel som kränker den överklagandes intressen eller på att förstainstansrätten har åsidosatt gemenskapsrätten.
- 19 Domstolen är således behörig att kontrollera om rättegångsfel som kränker klagandens intressen har begåtts vid förstainstansrätten och skall säkerställa att allmänna gemenskapsrättsliga principer och tillämpliga processregler avseende bevisbörd och företeende av bevisning har följts (se bland annat beslut av den 17 september 1996 i mål C-19/95 P, San Marco mot kommissionen, REG 1996, s. I-4435, punkt 40).
- 20 Det skall i detta avseende erinras om att artikel 6.1 i EKMR föreskriver att envar, när det gäller att få sina civila rättigheter och skyldigheter eller anklagelser för brott prövade, skall vara berättigad till opartisk och offentlig rättegång inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag.
- 21 Den allmänna gemenskapsrättsliga principen att envar har rätt till opartisk rättegång, vilken hämtar inspiration från dessa grundläggande rättigheter (se bland annat yttrande 2/94 av den 28 mars 1996, REG 1996, s. I-1759, punkt 33, och dom av den 29 maj 1997 i mål C-299/95, Kremzow, REG 1997, s. I-2629, punkt 14), bland dem rätten till rättegång inom skälig tid, är tillämplig inom ramen för en talan mot ett beslut av kommissionen varigenom ett företag har ålagts böter för överträdelse av konkurrensrätten.

- 22 Det ankommer således på domstolen att inom ramen för överklagandet undersöka sådana grunder som har åberopats med avseende på förfarandet vid förstainstansrätten.
- 23 Vad vidare gäller påståendet om felaktig bedömning av de faktiska omständigheterna, framgår det av artikel 168a i fördraget och artikel 51 första stycket i EG-stadgan för domstolen att förstainstansrätten ensam är behörig dels att fastställa vilka faktiska omständigheter som är relevanta, utom då materiella felaktigheter i dess bedömning beror på de handlingar som har förelagts den i målet, dels ensam är behörig att bedöma dessa faktiska omständigheter. När förstainstansrätten har fastställt eller bedömt de faktiska omständigheterna, är domstolen enligt artikel 168a i fördraget behörig att pröva förstainstansrättens rättsliga rubricering av dessa omständigheter och de rättsliga följder som förstainstansrätten ansett att dessa bör få (se bland annat beslutet i det ovannämnda målet San Marco mot kommissionen, punkt 39).
- 24 Domstolen är således varken behörig att fastställa vilka faktiska omständigheter som är relevanta eller, i princip, att bedöma den bevisning som förstainstansrätten godtog till stöd för dessa omständigheter. När dessa bevis har frambringats på rätt sätt och när allmänna rättsgrundsatser och processregler avseende bevisbördan och företeende av bevisning har följts, är endast förstainstansrätten behörig att avgöra bevisvärdet av de upplysningar som har förelagts den (se bland annat beslutet i det ovannämnda målet San Marco mot kommissionen, punkt 40). Med förbehåll för det fall då bevisningen missuppfattats, utgör denna bedömning således inte en rättsfråga som i sig är underställd domstolens prövning (dom av den 2 mars 1994 i mål C-53/92 P, Hilti mot kommissionen, REG 1994, s. I-667, punkt 42).
- 25 Frågan huruvida motiveringen av en av förstainstansrättens domar är motsägelsefull eller otillräcklig utgör emellertid en rättsfråga, vilken som sådan kan åberopas i mål om överklagande (se i synnerhet dom av den 1 oktober 1991 i mål C-283/90 P, Vidrányi mot kommissionen, REG 1991, s. I-4339, punkt 29, av den 20 november 1997 i mål C-188/96 P, kommissionen mot V, REG 1997, s. I-6561, punkt 24, och av den 7 maj 1998 i mål C-401/96 P, Somaco mot kommissionen, REG 1998, s. I-2587, punkt 53).

Påståendena om rättegångsfel

Huruvida principen att avgörande skall fällas inom skälig tid har åsidosatts

- 26 Klaganden har hävdats att det tog orimligt lång tid innan förstainstansrätten meddelade dom, vilket innebär att den har kränkt artikel 6.1 i EKMR. Rättegångens varaktighet berodde inte på något sätt på omständigheterna i det föreliggande fallet utan skall tvärtom tillskrivas förstainstansrätten. En sådan försening utgör ett "Prozeshindernis" (rättegångshinder) som enligt klaganden rättfärdigar att den överklagade domen upphävs och att beslutet ogiltigförklaras samt att förfarandet avslutas. Klaganden har i andra hand gjort gällande att det förhållandet att det administrativa förfarandet och sedan rättegången pågick orimligt lång tid i sig utgör en förmildrande omständighet och en grund för nedsättning av bötesbeloppet i enlighet med principen om straffnedsättning, vilken är erkänd såväl i medlemsstaternas rättsordningar som i förstainstansrättens rättspraxis.
- 27 Kommissionen har bestridit att rättegången pågick orimligt lång tid och anser, att även om det kan förefalla som om rättegången vid förstainstansrätten pågick länge kan detta inte utgöra ett rättegångshinder.
- 28 Det skall inledningsvis påpekas att rättegången, vars varaktighet i det föreliggande fallet är föremål för domstolens prövning för att fastställa om ett rättegångsfel har begåtts som kränker klagandens intressen, inleddes den 20 oktober 1989, då ansökan om ogiltigförklaring inlämnades, och avslutades den 6 april 1995, då den överklagade domen meddelades. Den rättegång som är föremål för domstolens prövning varade följaktligen ungefär fem år och sex månader.

- 29 Det skall omgående konstateras att en sådan tidsåtgång vid första anblicken är ansevärd. Huruvida en sådan tid är skälig skall emellertid bedömas med hänsyn till de särskilda omständigheterna i varje enskilt mål och i synnerhet med hänsyn till tvistens betydelse för den berörde, målets komplexitet samt sökandens och de behöriga myndigheternas uppträdande (se analogt Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, dom av den 23 april 1987 i målet Erkner och Hofauer, serie A nr 117, § 66, av den 27 november 1991 i målet Kemmache, serie A nr 218, § 60, av den 23 april 1996 i målet Phocas mot Frankrike, *Judgements and Decisions* 1996-II, s. 546, § 71, och av den 27 september 1997 i målet Garyfallou AEBE mot Grekland, *Judgements and Decisions*, 1997-V, s. 1821, § 39).
- 30 Vad gäller tvistens betydelse för klaganden skall det betonas att klagandens ekonomiska överlevnad inte direkt äventyrades av tvisten. Det är likväl så, att när det föreligger en tvist avseende förekomsten av en överträdelse av konkurrensreglerna är det grundläggande kravet på rättssäkerhet för de ekonomiska aktörerna samt målsättningen att säkerställa att konkurrensen inte snedvrids på den inre marknaden av avsevärt intresse, inte enbart för klaganden själv och för dess konkurrenter, utan även för utomstående, på grund av det stora antalet berörda personer och de ekonomiska intressen som står på spel.
- 31 Klaganden löpte nämligen, enligt artikel 15.2 i förordning nr 17, risk att bli ålagd böter om högst 10 procent av föregående räkenskapsårs omsättning. Kommissionen ålade i det föreliggande fallet, enligt artiklarna 3 och 4 i beslutet, klaganden böter om 4,5 miljoner ecu, som skulle betalas inom tre månader från det att beslutet delgavs jämte årlig dröjsmålsränta på 12,50 procent efter utgången av denna tid.
- 32 I detta avseende föreskriver artikel 192 i EG-fördraget bland annat att beslut av kommissionen som medför betalningsskyldighet för andra än stater skall vara verkställbara och att verkställigheten skall följa de civilprocessrättsliga regler som gäller i den medlemsstat inom vars territorium den sker. I enlighet med bestämmelserna i artiklarna 185, 186 och 192 i EG-fördraget jämförda med artikel 4 i beslut 88/591 hindrar talan som förs vid förstainstansrätten inte verkställighet. Förstainstansrätten kan, om den anser att omständigheterna kräver det, förordna

om uppskov med verkställigheten av den kritiserade rättsakten, föreskriva nödvändiga interimistiska åtgärder och i förekommande fall skjuta upp verkställigheten.

- 33 I det föreliggande fallet framgår det av akten att böterna inte har indrivits under rättegången, eftersom klaganden har ställt en bankgaranti, såsom kommissionen krävde. En sådan omständighet kan likväl inte beröva klaganden dess rätt till opartisk rättegång inom skälig tid och, i synnerhet inte, dess rätt till att ställning tas till huruvida de anklagelser om överträdelse av konkurrensrätten som kommissionen har riktat till klaganden och de böter som ålagts denne i detta avseende är välgrundade.
- 34 Mot bakgrund av samtliga dessa omständigheter, skall det konstateras att rättegången vid förstainstansrätten var av verklig betydelse för klaganden.
- 35 Vad gäller målets komplexitet skall det erinras om att kommissionen i sitt beslut slöt sig till att fjorton producenter av armeringsstål hade överträtt artikel 85 i fördraget genom ett antal avtal eller samordnade förfaranden avseende leveranskvoter och priserna för denna produkt. Klagandens talan var en av elva fall av talan, på tre olika rättegångsspråk, som formellt förenades vad gällde det muntliga förfarandet.
- 36 I detta avseende framgår det av akten och den överklagade domen att förfarandet rörande klaganden förutsatte en fördjupad undersökning av relativt omfattande handlingar samt av faktiska och rättsliga frågor som var av en viss komplexitet.
- 37 Vad gäller klagandens uppträdande vid förstainstansrätten framgår det av akten att den tid som hade utsatts för inlämnande av dupliken på klagandens begäran förlängdes med ungefär en månad.

- 38 I detta avseende är det inte möjligt att godta kommissionens argument att rättegången vid förstainstansrätten försenades av att klagandens ombud först inte deltog i det administrativa förfarandet vid kommissionen och sedan felaktigt riktade huvuddelen av sin argumentation mot de böter som kommissionen hade ålagt klaganden på grund av dess deltagande i strukturkriskartellen.
- 39 Ett företag som avses i ett beslut av kommissionen, där överträdelse av konkurrensrätten konstateras och där företaget åläggs böter, måste nämligen kunna bestrida det välgrundade i anklagelserna mot företaget, med alla de medel som det anser ändamålsenliga.
- 40 Det har således inte visats att klaganden avsevärt bidrog till att rättegången tog längre tid.
- 41 Vad beträffar de behöriga myndigheternas uppträdande skall det påpekas att inrättandet av förstainstansrätten i anslutning till domstolen och införandet av en domstol i två instanser dels hade till syfte att förbättra enskildas rättsskydd, i synnerhet beträffande sådan talan som förutsätter en ingående undersökning av komplicerade faktiska omständigheter, dels hade som målsättning att bibehålla domstolsprövningens kvalitet och effektivitet inom gemenskapernas rättsordning, genom att möjliggöra för domstolen att inrikta sin verksamhet på sin huvudsakliga uppgift som är att säkerställa att rättsregler följs vid tolkningen och tillämpningen av gemenskapsrätten.
- 42 Detta är anledningen till att gemenskapernas domstolssystem i vissa avseenden berättigar förstainstansrätten, som har i uppgift att fastställa vilka faktiska omständigheter som är relevanta och undersöka tvisten i materiellt hänseende, till att använda förhållandevis mera tid för att handlägga en talan som förutsätter en ingående undersökning av komplicerade faktiska omständigheter. Denna uppgift befriar emellertid inte den gemenskapsdomstol som särskilt har inrättats i detta syfte från skyldigheten att iaktta en skälig tid vid handläggningen av de mål som är anhängiga vid den.

- 43 Hänsyn skall också tas till de specifika kraven på förfarandet vid gemenskapsdomstolarna, vilka bland annat hänger samman med de språkregler för rättegången som föreskrivs i artikel 35 i förstainstansrättens rättegångsregler, och skyldigheten enligt artikel 30.2 i rättegångsreglerna att publicera domarna på de språk som nämns i artikel 1 i rådets förordning nr 1 om vilka språk som skall användas i Europeiska ekonomiska gemenskapen (EGT 17, 1958, s. 385; svensk specialutgåva, område 1, volym 1, s. 14).
- 44 Det måste konstateras att det av omständigheterna i det föreliggande fallet inte framgår att sådana krav kan rättfärdiga rättegångens varaktighet vid förstainstansrätten.
- 45 Det skall understrykas att två perioder är av betydelse under rättegången vid förstainstansrätten vad gäller principen om skäligen tid. Således förlöpte ungefär trettio två månader från det att det skriftliga förfarandet avslutades till dess beslutet att inleda det muntliga förfarandet fattades. Visserligen fattades den 13 oktober 1992 beslut att förena de elva målen vad gällde det muntliga förfarandet, men det finns skäl att påpeka att det under denna period inte vidtogs några andra åtgärder för processledning eller bevisupptagning. Till detta kommer att tjugotvå månader förlöpte från det att det muntliga förfarandet avslutades till dess förstainstansrätten meddelade dom.
- 46 Även med beaktande av de specifika kraven på förfarandet vid gemenskapsdomstolarna, kan en sådan tidsåtgång för bevisupptagning och överläggning endast vara berättigad på grund av exceptionella omständigheter. Då förfarandet vid förstainstansrätten inte hade vilandeförklarats, i synnerhet inte med stöd av artiklarna 77 och 78 i rättegångsreglerna, skall den slutsatsen dras att sådana omständigheter inte förelåg i det föreliggande fallet.
- 47 Mot bakgrund av vad som har anförts ovan måste det, även med beaktande av att målet var förhållandevis komplicerat, konstateras att rättegången vid förstainstansrätten inte uppfyllde kraven avseende iakttagande av skäligen tid.

- 48 Av processekonomiska skäl och för att säkerställa att ett sådant rättegångsfel omedelbart och effektivt avhjälpas, skall den överklagade domen upphävas med avseende på att de böter som ålades klaganden i denna dom fastställdes till 3 miljoner ecu på den grunden att rättegången varade orimligt länge.
- 49 Då det inte finns något som tyder på att rättegångens varaktighet påverkade tvistens lösning, kan den överklagade domen inte upphävas i sin helhet på den grunden.

Hurwvida omedelbarhetsprincipen har åsidosatts

- 50 Klaganden anser att förstainstansrätten åsidosatte den allmänna gemenskapsrättsliga omedelbarhetsprincipen i fråga om rättegången genom att meddela dom 22 månader efter det att det muntliga förfarandet avslutades, med avseende på att det muntliga förfarandet inte längre var ändamålsenligt i och med att domarna inte längre hade det i färskt minne. Klaganden har i huvudsak gjort gällande att muntlighetsprincipen förutsätter att förfarandet är omedelbart, vilket i likhet med civil- och straffprocesslagarna i de flesta medlemsstater medför en skyldighet för förstainstansrätten att inleda överläggningarna i målen omedelbart efter huvudförhandlingen och meddela dom snart därefter.
- 51 Kommissionen anser att omedelbarhetsprincipen i fråga om rättegången, såsom den tolkats av klaganden, inte förekommer i gemenskapsrätten, vilket innebär att talan inte kan vinna bifall på denna grund.
- 52 Det skall i detta avseende konstateras att varken artikel 55.1 i förstainstansrättens rättegångsregler eller någon annan bestämmelse i rättegångsreglerna eller i EG-stadgan för domstolen — i motsats till vad klaganden hävdade vid sammanträdet — föreskriver att förstainstansrättens domar skall meddelas inom en viss tid efter det muntliga förfarandet.

- 53 Det skall dessutom understrykas att klaganden inte har visat att överläggningens varaktighet hade någon inverkan på lösningen av den tvist som var anhängig vid förstainstansrätten, i synnerhet vad gäller bevisningens minskade värde.
- 54 Under dessa omständigheter kan överklagandet inte bifallas på denna grund.

Huruvida de principer som är tillämpliga i fråga om bevisningen har åsidosatts

- 55 Klaganden har gjort gällande att förstainstansrätten inledningsvis tillämpade ett felaktigt bedömningskriterium då den nöjde sig med att kontrollera om kommissionen hade visat att klaganden deltog i den konkurrensbegränsande samverkan, utan att beakta klagandens redogörelse, och att den sedan felbedömde reglerna avseende utgången frist då den avlog begäran om hörande av vittnen såsom för sent framställd. Genom att begränsa sig till att undersöka kommissionens redogörelse och genom att vägra att bedöma den bevisning som klaganden tillhandahöll åsidosatte förstainstansrätten utredningsskyldigheten och rätten till opartisk rättegång samt principerna om fri bevisprövning och om principen att hellre fria än fälla.
- 56 Vad gäller den första punkten har klaganden i huvudsak påstått att förstainstansrätten inte har kontrollerat om det inte var möjligt att förklara de faktiska omständigheter som kommissionen anförde på annat sätt än med att det förelåg en konkurrensbegränsande samverkan, trots att klaganden hade lämnat en annan rimlig och sammanhängande förklaring.
- 57 Kommissionen har gjort gällande att denna invändning i själva verket utgör en begäran om omprövning av de faktiska omständigheterna.

- 58 Såvitt denna invändning inte avser förstainstansrättens bedömning av de faktiska omständigheterna, skall det i detta avseende erinras om att det ankommer på kommissionen att förete bevisning om de överträdelse som den har konstaterat och fastställa vilken bevisning som krävs för att på ett tillfredsställande sätt visa förekomsten av de faktiska omständigheter som utgör en överträdelse.
- 59 Det föreligger emellertid ingen möjlighet att fastställa att förstainstansrätten underlät att beakta de omständigheter som klaganden anförde då den kontrollerade de omständigheter som kommissionen hade framfört. Det framgår inledningsvis av punkt 64—67 i den överklagade domen att förstainstansrätten, vad gäller den konkurrensbegränsande samverkan mellan klaganden och Tréfilunion, med stöd av en bedömning av de anteckningar som kommissionen hade lagt fram, slöt sig till att kommissionen på ett tillfredsställande sätt endast hade visat två av de tre påtalade fallen av samverkan. Vidare framgår det av punkt 90—92 i den överklagade domen, beträffande den konkurrensbegränsande samverkan med producenterna i Beneluxländerna avseende kvoter och priser, punkt 115—118 beträffande den konkurrensbegränsande samverkan mellan klaganden och Tréfilarbeid och punkt 131—136, beträffande fallen av konkurrensbegränsande samverkan avseende priser och kvoter på marknaden i Beneluxländerna, att förstainstansrätten, med beaktande av klagandens argument, undersökte de faktiska omständigheter som kommissionen hade framfört och slöt sig till att den sistnämnda på ett tillfredsställande sätt hade visat att klaganden hade deltagit i de ifrågakvarande fallen av konkurrensbegränsande samverkan.
- 60 Vad gäller den andra punkten har klaganden påstått att förstainstansrätten har tolkat rättegångsreglerna fel då den avvisade den bevisning som klaganden åberopade såsom för sent inkommen. Klaganden har inte bestridit att den för första gången åberopade bevisning i repliken. Klaganden har däremot gjort gällande att den bevisning som företeddes i repliken varken var ny eller för sent inkommen i den mening som avses i artikel 48.1 i förstainstansrättens rättegångsregler, då klaganden i repliken föreslog hörande av vittnen och personlig inställelse för att motbevisa den bevisning som kommissionen hade åberopat i sin svarsinlägga.
- 61 Klaganden har även hävdats att utredningsskyldigheten samt principerna om kontradiktoriskt förfarande och om opartisk rättegång förpliktar förstainstansrätten att godta den bevisning som åberopas, förutom i vissa begränsade fall vilka inte har

visats föreligga i förevarande fall. Klaganden anser att avslaget på dess begäran om hörande av vittnen och personlig inställelse ledde till för tidig bevisprövning och har tillagt att även om bevisning inte återopas är förstainstansrätten, i synnerhet i rättegångar som kan leda till böter, enligt den inkvisitoriska principen skyldig att på eget initiativ utvidga utredningen till all bevisning som står till dess förfogande och vinnlägga sig om att erhålla så bra bevisning som möjligt.

- 62 Kommissionen anser att förstainstansrätten följde sin fasta rättspraxis när den ansåg att den bevisning som för första gången återopades i repliken ingavs för sent, och att denna försening skulle ha motiverats.
- 63 Det skall inledningsvis påpekas att klaganden, för att bevisa sina påståenden, begärde, i sin ansökan till förstainstansrätten, att bolagets juridiska ombud Pillmann skulle höras som vittne och, i repliken, att bolaget skulle förordnas att inställa sig personligen genom sin ställföreträdare Müller och att Broekman, som tidigare var ordförande för producenterna i Beneluxländerna, skulle höras som vittne.
- 64 Av akten framgår att förstainstansrätten vid sammanträdet den 18 och den 24 mars 1993 beslutade att ställa frågor till parterna. Med beaktande av klagandens begäran om hörande och med hänsyn till fyra telexmeddelanden av den 15 december 1983 samt den 11 januari, den 4 mars och den 4 april 1984 anmodades klaganden att ”uppges de exakta och faktiska skälen till att den har bestridit det uppenbara innehållet i nämnda handlingar utöver det övergripande bestridandet i dess inlagor”.
- 65 Vid sammanträdet den 13 och den 17 maj 1993 beslutade förstainstansrätten att inhämta parternas yttranden avseende ett eventuellt hörande av Müller och Broekman och personlig inställelse vid förhandlingen av sökandena Boël, Steelinter och Tréfilunion i egenskap av företrädare med kännedom om de kontakter som hade ägt rum under den aktuella tiden.

- 66 Genom skrivelse av den 19 maj 1993 meddelade kommissionen att den motsatte sig hörande av nämnda vittnen, eftersom de i varje fall var företrädare för de företag som berördes av beslutet. Förstainstansrätten beslutade den 26 maj 1993 att låta beslutet om eventuellt hörande av vittnen anstå.
- 67 I punkt 68 i den överklagade domen fastställde förstainstansrätten att det inte fanns skäl att höra vittnen eller förordna att klaganden skulle inställa sig. I punkterna 94, 120 och 138 i domen avslög förstainstansrätten med tillämpning av artikel 48.1 i rättegångsreglerna begäran om hörande av vittnen och om klagandens inställelse, med motiveringen att bevisningen, som åberopades i repliken, var för sent inkommen, då klaganden inte hade åberopat någon omständighet som skulle ha hindrat klaganden från att framställa bevisningen i ansökan.
- 68 Med beaktande av omständigheterna i det föreliggande fallet kan förstainstansrättens bedömning beträffande om det var relevant att höra Pillmann och Müller i fråga om den konkurrensbegränsande samverkan mellan Baustahlgewebe och Tréfilunion inte ifrågasättas.
- 69 Vad gäller förstainstansrättens vägran att höra Müller och Broekman med motiveringen att den bevisningen åberopades för sent, skall det anmärkas att artikel 68.1 i förstainstansrättens rättegångsregler föreskriver att den antingen på eget initiativ eller på begäran av part, sedan parterna hörts, kan förordna att vissa omständigheter skall styrkas genom vittnesförhör. I begäran av en part om hörande av ett vittne skall exakt anges beträffande vilka faktiska omständigheter vittnet skall höras och de skäl som kan motivera hans hörande. Artikel 44.1 e i förstainstansrättens rättegångsregler föreskriver att en ansökan i förekommande fall skall innehålla uppgifter om den bevisning som åberopas.
- 70 När det i en begäran om hörande av vittnen, vilken framställts i ansökan, exakt anges beträffande vilka faktiska omständigheter vittnet skall höras och de skäl som kan motivera hans hörande, ankommer det således på förstainstansrätten att bedöma begärens relevans i förhållande till tvistens föremål och behovet av att höra nämnda vittnen.

- 71 Enligt artikel 48.1 i förstainstansrättens rättegångsregler får parterna i repliken och dupliken åberopa ytterligare bevisning till stöd för sin argumentation. De skall ange skälen till att detta inte gjorts tidigare.
- 72 Motbevisning och utvidgning av tidigare åberopad bevisning till följd av motpartens motbevisning i sin svarsinlaga åsyftas således inte med regeln avseende utgången frist i artikel 48.1 i rättegångsreglerna. Denna bestämmelse rör nämligen åberopande av ny bevisning och skall läsas mot bakgrund av artikel 66.2, som uttryckligen föreskriver att motbevisning får företas och att tidigare åberopad bevisning får utvidgas.
- 73 Vad i det föreliggande fallet beträffar begäran om hörande av Broekman som vittne och om klagandens personliga inställelse, är det tillräckligt att konstatera att det framgår av handlingarna i målet att den bevisning som kommissionen åberopade i sin svarsinlaga redan hade nämnts i beslutet samt i meddelandet om anmärkningar eller dess bilagor samt lagts fram av klaganden själv i bilaga 3 till dess ansökan till förstainstansrätten. Vad gäller Müllers uttalanden vid förhöret vid kommissionen den 24 november 1987, till vilket förstainstansrätten hänvisade i punkterna 92 och 135 i den överklagade domen, står det på samma sätt klart att uttalandena återfanns i protokollet för detta möte, vilket också hade ingetts av klaganden själv i bilaga 9 till ansökan till förstainstansrätten.
- 74 Det skall följaktligen konstateras att begäran om hörande av Broekman och begäran om klagandens personliga inställelse genom dess ställföreträdare Müller inte kunde anses som åberopande av motbevisning och att klaganden hade möjlighet att åberopa denna bevisning i sin ansökan till förstainstansrätten.
- 75 Under dessa omständigheter var det på goda grunder som förstainstansrätten ansåg att den bevisning som åberopades i repliken var för sent inkommen och avvisade den, med motiveringen att klaganden inte hade angett skälen till att bevisningen inte hade ingetts tidigare.

- 76 Dessutom finns det skäl att underkänna klagandens argument att förstainstansrätten åsidosatte sin utredningsskyldighet, eftersom det står klart att den vidtog åtgärder för processledning för att underlätta bevisupptagningen och klargöra innebörden av parternas argument i enlighet med artikel 64.2 i rättegångsreglerna.
- 77 Det finns slutligen skäl att understryka att förstainstansrätten inte kan vara skyldig att instämma vittnen på eget initiativ då det anges i artikel 66.1 i rättegångsreglerna att förstainstansrätten genom beslut skall fastställa vilka bevismedel som godtas samt vad som skall bevisas.
- 78 Följaktligen kan överklagandet inte vinna bifall på den grunden att förstainstansrätten har åsidosatt de principer som är tillämpliga i fråga om bevisningen.

Huruvida rätten att ta del av vissa handlingar har åsidosatts

- 79 Klaganden har gjort gällande att förstainstansrätten åsidosatte rätten till försvar genom att avslå dess begäran om företeende av samtliga handlingar från det administrativa förfarandet trots att rätten till insyn i akten utgör en grundläggande gemenskapsrättslig princip som skall iakttas under alla omständigheter. Kommissionen är således skyldig att ge de företag som är inblandade i ett förfarande enligt artikel 85.1 i fördraget tillgång till samtliga handlingar som talar för respektive emot företaget och som har samlats ihop under undersökningen. Dessa principer är även tillämpliga inom ramen för rättegången vid förstainstansrätten när de handlingar som eventuellt är relevanta för sökandens försvar inte har delgetts honom under det administrativa förfarandet. Klaganden anser under alla omständigheter att förstainstansrätten inte kunde avslå dess begäran om företeende av handlingar med motiveringen att klaganden inte hade företett några indicier som tydde på att

dessa handlingar var relevanta för dess försvar. En part och dess ombud kan nämligen endast bedöma betydelsen av en handling för försvaret om de känner till dess förekomst och innehåll.

- 80 Klaganden har dessutom hävdad att förstainstansrätten åsidosatte rätten till försvar genom att vägra förordna om företeende av handlingar avseende den tyska strukturkriskartellen.
- 81 Kommissionen har betonat att vad gäller begäran om tillgång till samtliga handlingar ansåg förstainstansrätten på goda grunder att klaganden inte hade företett några indicier som tydde på att dessa handlingar var relevanta för dess försvar. Vad gäller handlingar avseende strukturkriskartellen kan ett förfarandefel av detta slag inte vara föremål för ett överklagande, eftersom det inte kränker klagandens intressen eller utgör en utvidgning av föremålet för den tvist som hade anhängiggjorts vid förstainstansrätten som inte kan tas upp till prövning i samband med ett överklagande.
- 82 Vad inledningsvis gäller kommissionens invändning om rättegångshinder, är det tillräckligt att, för det första, konstatera att frågan huruvida förekomsten av den tyska strukturkriskartellen påverkade beslutet diskuterades vid förstainstansrätten och, för det andra, att klaganden vid domstolen har vidhållit att nämnda kriskartell åtminstone påverkade bötesbeloppet. Under dessa omständigheter är det på denna punkt inte fråga om utvidgning av föremålet för tvisten vid förstainstansrätten. Överklagandet kan således upptas till sakprövning på den grunden att det förelåg en rätt att ta del av handlingarna rörande kriskartellen.
- 83 Vad vidare rör tillgången till handlingar skall det erinras om att det framgår av punkt 23 i den överklagade domen att kommissionen under det administrativa förfarandet delgav klaganden de handlingar som direkt eller indirekt berörde den, med undantag av konfidentiella handlingar, och påpekade att klaganden, för att förbereda sitt yttrande, hade möjlighet att efter tillstånd ta del av andra handlingar som var i kommissionens besittning.

- 84 Det framgår av punkt 28 i den överklagade domen att klagandens nyligen befullmäktigade ombud vid kommissionen hade hävdad att rätten att ta del av handlingarna kvarstod efter det att beslutet fattats. Av skriftväxlingen mellan parterna framgår att kommissionen påminde klaganden om att den, som en bilaga till meddelandet om anmärkningar, hade tillsänt klaganden de handlingar som låg till grund för meddelandet. Kommissionen överlämnade genom ett telefaxmeddelande av den 11 oktober 1989 till klaganden en förteckning över samtliga handlingar i akten i den utsträckning som dessa avsåg klaganden och erbjöd sig att sända klaganden en kopia av dessa. Till följd av detta erbjudande begärde klaganden, genom ett telefaxmeddelande av den 16 oktober 1989, dels att rapporten och akten avseende den undersökning som utfördes i dess lokaler den 6 och den 7 november 1985 samt akten avseende den undersökning som utfördes samma dag i Fachverband Betonstahlmattens lokaler skulle tillsändas den, dels tillstånd att ta del av de protokoll och övriga handlingar varigenom Bundeskartellamt hade informerat kommissionen om att det i Tyskland fanns en strukturkriskartell. Kommissionen reagerade emellertid inte på denna begäran innan talan anhängiggjordes.
- 85 I ansökan yrkade klaganden vidare att förstainstansrätten skulle förelägga kommissionen att låta klaganden ta del av a) samtliga rättegångshandlingar som rörde klaganden, b) samtliga handlingar, all skriftväxling, alla protokoll och meddelanden genom vilka Bundeskartellamt hade informerat kommissionen om förekomsten av strukturkriskartellen samt c) samtliga dokument, handlingar, protokoll och meddelanden som rörde de trilaterala förhandlingarna mellan kommissionen, Bundeskartellamt och företrädare för det tyska strukturkriskartellsamfundet.
- 86 Förstainstansrätten ansåg, såsom påpekades i punkt 33 i den överklagade domen, att klagandens begäran skulle behandlas som en begäran om processledningsåtgärder i den mening som avses i artikel 64.3 d i rättegångsreglerna.
- 87 I punkt 34 i den överklagade domen avlog förstainstansrätten begäran om tillgång till kommissionens handlingar med motiveringen att klaganden inte hade bestridit att den under det administrativa förfarandet vid kommissionen hade erhållit alla

handlingar i ärendet som direkt eller indirekt berörde den och som låg till grund för meddelandet om anmärkningar, och att klaganden inte hade företett några indicier som tydde på att handlingarna var relevanta för dess försvar. Förstainstansrätten ansåg följaktligen att klaganden hade haft möjlighet att framföra sin syn på alla anmärkningar som kommissionen riktade mot klaganden i det meddelande om anmärkningar som hade tillställts den samt på den bevisning som avsåg att stödja dessa anmärkningar och som kommissionen hade nämnt i sagda meddelande om anmärkningar eller i bilagorna till det, och att rätten till försvar således hade iakttagits. Förstainstansrätten drog av detta slutsatsen att klagandens ombud, såväl vid förberedelsen av ansökan som under förfarandet vid förstainstansrätten, med full kännedom om saken, kunde undersöka beslutets lagenlighet och helt säkerställa klagandens försvar.

88 I punkt 35 i den överklagade domen avlog förstainstansrätten även begäran om företeende av handlingarna rörande den tyska strukturkriskartellen, med motiveringen att klaganden inte hade gjort gällande att den, på grund av att den inte hade tillgång till dessa handlingar, inte kunde försvara sig mot de anmärkningar som anförts mot den och att klaganden inte hade lagt fram några indicier som visade på vilket sätt dessa handlingar kunde vara av intresse för tvistens lösning. Förstainstansrätten tillade att det under alla omständigheter rörde sig om bevisning som saknade samband med rättegångens föremål.

89 Det skall i detta avseende konstateras att tillgången till handlingarna i konkurrensfall bland annat har till syfte att göra det möjligt för mottagarna av ett meddelande om anmärkningar att få kännedom om den bevisning som återfinns i kommissionens akt för att på ett ändamålsenligt sätt på grundval av denna bevisning kunna uttala sig om kommissionens slutsatser i meddelandet om anmärkningar (dom av den 9 november 1983 i mål 322/81, Michelin mot kommissionen, REG 1983, s. 3461, punkt 7, svensk specialutgåva, volym 7, av den 13 februari 1979 i mål 85/76, Hoffmann-La Roche mot kommissionen, REG 1979, s. 461, punkterna 9 och 11, svensk specialutgåva, volym 4, s. 315, och av den 6 april 1995 i mål C-310/93 P, BPB Industries och British Gypsum mot kommissionen, REG 1995, s. I-865, punkt 21).

- 90 I motsats till vad klaganden har påstått är de allmänna gemenskapsrättsliga principer som styr rätten till insyn i kommissionens akt emellertid inte som sådana tillämpliga på rättegången, eftersom denna regleras i EG-stadgan för domstolen och i förstainstansrättens rättegångsregler.
- 91 Enligt artikel 21 i EG-stadgan för domstolen får domstolen begära att en part inkommer med alla de dokument och upplysningar som domstolen anser önskvärda. Artikel 64.1 i förstainstansrättens rättegångsregler föreskriver att "[d]e åtgärder som vidtages för processledningen är avsedda att under bästa möjliga förhållanden säkerställa beredningen av mål, rättegångens förlopp och avgörande av tvister".
- 92 Enligt artikel 64.2 a och 64.2 b i förstainstansrättens rättegångsregler har processledningen främst till syfte att säkerställa att det skriftliga och muntliga förfarandet förlöper väl samt underlätta bevisupptagningen och att avgöra på vilka punkter parterna behöver komplettera sin bevisföring eller på vilka punkter det finns behov av bevisupptagning. Enligt artikel 64.3 d och 64.4 kan parterna när som helst under rättegången föreslå dessa åtgärder som kan bestå i att begära att handlingar eller andra dokument rörande målet företes.
- 93 Av detta följer att klaganden kunde begära att förstainstansrätten skulle förelägga motparten att förete de handlingar som var i dess besittning. För att göra det möjligt för förstainstansrätten att avgöra om det är ändamålsenligt för rättegångens riktiga förlopp att förordna om företeende av vissa handlingar, skall den part som har framställt begäran om detta tala om vilka handlingar det gäller och tillhandahålla förstainstansrätten åtminstone några upplysningar som bekräftar att dessa handlingar behövs under rättegången.
- 94 Det skall konstateras att det framgår av den överklagade domen och av handlingarna i målet vid förstainstansrätten att klaganden inte i tillräcklig grad hade utpekat de handlingar som den begärde skulle företes, trots att kommissionen hade tillsänt

den en förteckning över samtliga handlingar i akten som berörde klaganden. Vad beträffar handlingarna avseende den tyska strukturkriskartellen angav klaganden, trots att den hade kritiserat kommissionen för att ha betraktat dess deltagande i kartellen som en försvårande omständighet, inte på vilket sätt de begärda handlingarna kunde vara ändamålsenliga för den.

- 95 Förstainstansrätten avslag på goda grunder i punkterna 34 och 35 i den överklagade domen begäran om företeende av handlingar. Överklagandet kan således inte vinna bifall på denna grund.

Påståendet om en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget

Hurwida marknaden har avgränsats riktigt

- 96 Klaganden har hävdad att förstainstansrätten inte tillräckligt motiverade den del av den överklagade domen som avsåg fastställelsen av den relevanta marknaden. Klaganden har bland annat gjort gällande att den, i motsats till vad förstainstansrätten angav i punkt 38—40 i den överklagade domen, aldrig under sammanträdet påstod att den kunde tillverka standardnät med sina maskiner eller att katalognät och standardnät var ömsesidigt utbytbara. Under dessa omständigheter kunde marknaden inte definieras så, att den omfattade de två nättyperna.
- 97 Kommissionen anser att klaganden genom denna grund försöker understålla förstainstansrättens fastställelser av faktiska omständigheter domstolens kontroll.
- 98 Det skall erinras om att, i den utsträckning som det under denna grund görs gällande att den överklagade domen inte var tillräckligt motiverad, den kan tas upp till prövning inom ramen för överklagandet.

- 99 I detta avseende är det tillräckligt att konstatera att förstainstansrätten, i samband med att den avgränsade den relevanta marknaden i punkt 39 i den överklagade domen, konstaterade att priserna på standardnät och på "Listenmatten"-nät inte låg särskilt långt ifrån varandra. Dessutom konstaterade förstainstansrätten i punkt 40 i den överklagade domen att det under sammanträdet hade framkommit att standardnät faktisk kunde användas på ett bygge där specialnät vanligtvis borde användas, när priset på standardnät var så lågt att det medförde betydande kostnadsbesparingar för byggherren, vilka täckte tilläggskostnaderna och kompenserade för de tekniska svårigheter som uppstod till följd av att det materiel man använde byttes ut, och att denna situation hade uppstått under en del av den tid som omfattades av den konkurrensbegränsande samverkan.
- 100 Förstainstansrätten redogjorde således på ett tillfredsställande sätt för skälen till att vissa omständigheter som hade samband med prisnivån kunde locka de ekonomiska aktörerna att ersätta katalognät med standardnät och avgränsade på det sättet en gemensam marknad för de två produkterna.
- 101 Överklagandet kan således inte vinna bifall på den grunden att motiveringen i samband med avgränsningen av marknaden var bristfällig.

Huruvida det förekom konkurrensbegränsande samverkan mellan klaganden och Tréfilunion

- 102 Klaganden har hävdat att skälen för att de avtal som hade ingåtts med Tréfilunion utgjorde en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget inte framgår av den överklagade domen och har kritiserat förstainstansrätten för att den inte har prövat de faktiska omständigheterna med beaktande av de villkor som uppställs i denna bestämmelse.

- 103 Klaganden har till stöd för denna grund gjort gällande att förstainstansrätten för det första inte undersökte argumentet att Tréfilunions åtagande att inte anföra klagomål vid kommissionen angående den tyska strukturkriskartellen inte utgjorde en konkurrensbegränsning och för det andra inte tog ställning till frågan om klagandens åtagande att inte exportera katalognät till Frankrike under två eller tre månader kunde leda till en sådan begränsning eller ens märkbart påverka handeln mellan medlemsstaterna.
- 104 Kommissionen anser att förstainstansrätten rubricerade de omtvistade faktiska omständigheterna riktigt genom att anknyta dem till den tillämpliga regeln.
- 105 I detta avseende skall det erinras om att förstainstansrätten i punkt 63 i den överklagade domen konstaterade att klaganden i beslutet klandrades för att med Tréfilunion ha lett en "allmän samordning i avsikt att begränsa deras respektive produkters ömsesidiga tillträde till marknaderna i Tyskland och Frankrike". Denna samordning konkretiserades på tre punkter: 1) Tréfilunion ingav inte något klagomål mot den tyska strukturkriskartellen till kommissionen, 2) klagandens fabrik i Gelsenkirchen exporterade inte katalognät till Frankrike under en period av två till tre månader och 3) parterna kom överens om att göra sin framtida export beroende av fastställda kvoter.
- 106 Mot bakgrund av de två interna meddelanden som avfattades den 16 juli 1985 av Marie och den 27 augusti 1985 av Müller, slöt sig förstainstansrätten till att kommissionen på ett tillfredsställande sätt hade styrkt att Tréfilunion åtagit sig att inte inge klagomål mot den tyska strukturkriskartellen, samt att klaganden avstått från att exportera katalognät till Frankrike under en period av två till tre månader. Däremot ansåg förstainstansrätten att kommissionen inte på ett tillfredsställande sätt hade styrkt att det fanns ett avtal vars ändamål skulle ha varit att göra den framtida exporten beroende av fastställda kvoter.

- 107 Det skall betonas att förstainstansrätten i punkt 64 i den överklagade domen ansåg att Maries åtagande att inte inge klagomål mot den tyska strukturkriskartellen skulle bedömas som ett uppträdande gentemot en konkurrent i utbyte mot samme konkurrents åtaganden inom ramen för en konkurrensbegränsande samverkan i strid med artikel 85.1 i fördraget.
- 108 Förstainstansrätten ansåg att detta åtagande, precis som klagandens avstående från att exportera katalognät till Frankrike under en period av två till tre månader, hörde till en allmän samordning avseende deras respektive produkters ömsesidiga tillträde till marknaderna i Tyskland och Frankrike, och den kunde därmed på goda grunder sluta sig till att kommissionen inte hade gjort sig skyldig till något fel genom att anse att klaganden hade deltagit i en konkurrensbegränsande samverkan i strid med artikel 85.1 i fördraget.
- 109 Eftersom det saknas bevisning om att förstainstansrätten gjorde sig skyldig till en uppenbart oriktig bedömning, kan överklagandet inte vinna bifall på denna grund.

Huruvida det förekom konkurrensbegränsande samverkan avseende kvoterna och priserna på marknaden i Beneluxländerna och, med producenterna i Beneluxländerna, på den tyska marknaden

- 110 Klaganden har hävdat att förstainstansrätten tillämpade artikel 85.1 i fördraget felaktigt genom att inte beakta viktiga omständigheter som klaganden hade åberopat och har påstått att förstainstansrätten bortsåg från att klagandens medarbetare endast hade deltagit i mötena mellan producenter i sin egenskap av företrädare för strukturkriskartellsamfundet eller Fachverband Betonstahlmatten och inte som företrädare för klaganden. Denne har i fråga om marknaden i Beneluxländerna tillagt att motiveringen av domen är motstridig, eftersom deltagandet i ett möte vid vilket andra företag ingick ett prisavtal inte ensamt kan utgöra en överträdelse av artikel 85 när företaget inte självt distribuerar de produkter som är föremål för avtalet.

- 111 Kommissionen anser att klagandens invändningar syftar till att ifrågasätta förstainstansrättens bedömning av den bevisning som tillhandahölls densamma, vilket, med förbehåll för det fall då bevisningen missuppfattats, inte utgör en rättsfråga som är underställd domstolens prövning. Kommissionen har tillagt att en sådan missuppfattning inte har visats. Kommissionen har avslutningsvis gjort gällande att motiveringen av förstainstansrättens dom inte är motstridig.
- 112 Det skall i detta avseende anföras, såsom generaladvokaten angav i punkterna 200 och 246 i sitt förslag till avgörande, att klaganden huvudsakligen har begränsat sig till att återge stora delar av de svar som den gav på förstainstansrättens frågor, för att därav dra samma slutsats som vid förstainstansrätten, nämligen att det av de påtalade handlingarna framgick att Müller handlade i egenskap av företrädare för Fachverband Betonstahlmatten och övervakningsnämnden för den tyska strukturekriskartellen och inte som ordförande för klagandens ledning.
- 113 Det skall påpekas att det framgår av artikel 168a i fördraget, artikel 51 i EG-stadgan för domstolen och artikel 112.1 c i rättegångsreglerna att det i ett överklagande tydligt skall anges vad som kritiseras i den dom som det yrkas upphävning av samt de rättsliga grunder som särskilt anförts till stöd för detta yrkande. Ett överklagande som endast upprepar eller ordagrant återger sådana grunder och argument som redan har framförts vid förstainstansrätten, däri inbegripet sådana som avser omständigheter som förstainstansrätten uttryckligen har underkänt, uppfyller inte detta krav. Ett sådant överklagande är i själva verket en begäran om omprövning av den ansökan som ingetts till förstainstansrätten, vilket faller utanför domstolens behörighet (beslutet i det ovannämnda målet San Marco mot kommissionen, punkt 36—38).
- 114 Även om överklagandet inte innehåller någon sådan upprepning eller något sådant återgivande, är det i själva verket en begäran om omprövning av förstainstansrättens bedömning av de faktiska omständigheterna.
- 115 Av detta följer att överklagandet inte kan upptas till sakprövning på dessa grunder.

Huruvida det var riktigt att inte tillämpa förordning nr 67/67 på de exklusiva distributionsavtalen

- 116 Enligt klaganden visade förstainstansrätten inte att de exklusiva distributionsavtalen mellan å ena sidan klaganden och å andra sidan Bouwstaal Roermond BV och Arbed SA afdeling Nederland innehöll ett förbud mot parallellimport och uttalade sig inte heller om kommissionens tolerans i fråga om dessa avtal, som hade lagts fram för rätten i samband med omorganiseringen av den luxemburgska och den saarländska järn- och stålindustrin.
- 117 Kommissionen har gjort gällande att argumentationen om avsaknaden av ett förbud mot parallellimport omfattas av förstainstansrättens bedömning av de faktiska omständigheterna och att argumentationen om den tolerans som kommissionen hade visat med avseende på de omtvistade avtalen är en ny grund.
- 118 I detta avseende finns det skäl att avvisa klagandens argumentation om att det inte visades att de avtal som den hade ingått med Bouwstaal Roermond BV och Arbed SA afdeling Nederland innehöll ett förbud mot parallellimport, eftersom denna argumentation syftar till att ifrågasätta förstainstansrättens bedömning av de faktiska omständigheterna, såsom generaladvokaten angav i punkt 210—223 i sitt förslag till avgörande.
- 119 Vad gäller klagandens argument om att förstainstansrätten underlät att uttala sig om kommissionens tolerans av avtalen i fråga skall det anföras, såsom generaladvokaten betonade i punkt 228—232 i sitt förslag till avgörande, att de argument som i detta avseende gjordes gällande vid förstainstansrätten endast var oprecisa påståenden för vilka det inte fanns några bevis. Förstainstansrätten kan således inte klandras för att den inte uttalade sig om dessa argument.

120 Överklagandet kan således inte vinna bifall på denna grund.

Påståendet om en överträdelse av artikel 15 i förordning nr 17

121 Inledningsvis skall det erinras om att möjligheten att ålägga böter vid en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget uttryckligen föreskrivs i artikel 15.2 i förordning nr 17, enligt vilken

”[k]ommissionen får ålägga företag och företagsammanslutningar böter om lägst ettusen och högst en miljon beräkningsenheter, eller ett högre belopp som dock inte får överstiga tio procent av föregående räkenskapsårs omsättning för varje företag som har deltagit i överträdelsen genom att uppsåtligen eller av oaktsamhet

a) överträda bestämmelserna i fördragets artikel 85.1 ...

b) ...

När bötesbeloppet fastställs skall hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått”.

122 Klaganden har för det första kritiserat förstainstansrätten för att ha gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning i sin bedömning av förmildrande och försvärande

omständigheter i samband med överträdelserna. Enligt klaganden ansåg förstainstansrätten felaktigt att kommissionen hade gjort en individuell bedömning av kriterierna för fastställelse av hur allvarliga överträdelserna var. Klaganden har bland annat gjort gällande att såväl kommissionen som förstainstansrätten beaktade dess deltagande i strukturkriskartellen såsom en försvårande omständighet vid fastställelsen av böterna. De böter som ålades klaganden var dessutom oproportionerliga, eftersom det fanns flera förmildrande omständigheter som inte beaktades.

- 123 Kommissionen har svarat att denna invändning skall avvisas, eftersom den återger klagandens argument vid förstainstansrätten. Vad gäller den tyska strukturkriskartellen anser kommissionen att förstainstansrätten bekräftade valet i beslutet att inte anse strukturkriskartellen som en för klaganden förmildrande omständighet.
- 124 Klaganden har för det andra påstått att hänsyn inte togs till att den inte kände till att den tyska strukturkriskartellen och de åtgärder som vidtogs för att skydda den var rättsstridiga.
- 125 Kommissionen anser på denna punkt att denna invändning skall avvisas, eftersom den för första gången åberopas i samband med överklagandet.
- 126 Klaganden har avslutningsvis i andra hand yrkat att böterna skall nedsättas till ett skäligt belopp.
- 127 Kommissionen har påpekat att det inte är domstolens uppgift att av skälighetsskäl sätta sin bedömning i stället för den bedömning som förstainstansrätten har gjort.

- 128 Det skall inledningsvis påpekas att förstainstansrätten ensam är behörig att kontrollera på vilket sätt kommissionen i varje enskilt fall har bedömt hur allvarligt det rättsstridiga uppträdandet har varit. Inom ramen för ett överklagande har domstolens kontroll till syfte att dels undersöka i vilken utsträckning förstainstansrätten på ett tillfredsställande sätt har beaktat alla de faktorer som är väsentliga för bedömningen av hur allvarligt ett visst uppträdande har varit mot bakgrund av artikel 85 i fördraget och artikel 15 i förordning nr 17, dels kontrollera om förstainstansrätten på ett tillfredsställande sätt har besvarat samtliga argument som sökanden har anfört avseende undanröjande eller nedsättning av böterna (se beträffande den sista punkten, dom av den 17 juli 1997 i mål C-219/95 P, Ferriere Nord mot kommissionen, REG 1997, s. I-4411, punkt 31).
- 129 Vad beträffar påståendet om att böterna var oproportionerliga skall det påpekas att det inte är domstolens uppgift att, när den uttalar sig om rättsfrågor inom ramen för ett överklagande, av skälighetsskäl sätta sin bedömning i stället för den som förstainstansrätten, i sin fulla prövningsrätt, har gjort avseende storleken på de böter som har ålagts företaget på grund av deras åsidosättande av gemenskapsrätten (domarna i de ovannämnda målen BPB Industries och British Gypsum mot kommissionen, punkt 34, och Ferriere Nord mot kommissionen, punkt 31). Denna invändning skall således avvisas, eftersom den syftar till en allmän omprövning av böterna och i andra hand avser nedsättning av böterna till ett skäligt belopp. Det samma gäller den invändning som klaganden inte framställde vid förstainstansrätten om att den inte kände till att det uppträdande som syftade till att skydda den tyska strukturkriskartellen var rättsstridigt, såsom generaladvokaten betonade i punkt 286 i sitt förslag till avgörande.
- 130 Vad gäller underlåtenheten att bedöma de förmildrande och de försvärande omständigheterna, är det inledningsvis tillräckligt att konstatera att den överklagade domen innehåller en sammanfattning av klagandens överträdelse och en beskrivning av dess uppträdande samt dess roll i samband med införandet eller genomförandet av vart och ett av fallen av konkurrensbegränsande samverkan.
- 131 Vidare ansåg förstainstansrätten i punkt 146 i den överklagade domen att beslutet i sin helhet hade gett klaganden de nödvändiga uppgifterna för att bolaget skulle få kännedom om såväl de olika överträdelse som det klandrades för som de omständigheter som var specifika för dess uppträdande och, i synnerhet, de uppgifter som gällde hur länge klaganden deltog i de olika överträdelserna. Förstainstansrätten

konstaterade likaledes att kommissionen, i den del av beslutet som innehåller den rättsliga bedömningen, hade lagt fram såväl de olika kriterierna för bedömningen av hur allvarliga de överträdelse som tillskrevs klaganden var som de olika omständigheter som hade lett till att överträdelsernas ekonomiska följder mildrades.

- 132 Vad dessutom beträffar de försvärande omständigheter som lagts klaganden till last, konstaterade förstainstansrätten i punkt 149 i den överklagade domen att klaganden inte hade framlagt några som helst omständigheter som kunde motbevisa kommissionens bevisning om klagandens aktiva roll i de olika fallen av konkurrensbegränsande samverkan. Såsom generaladvokaten betonade i punkt 268 i sitt förslag till avgörande, hänvisade förstainstansrätten till exakta stycken i det omtvistade beslutet där klagandens handlande beskrivs på ett sätt som motiverade en strängare bedömning vid fastställelsen av den ålagda påföljden. I dessa särskilda redogörelser betonade kommissionen samtidigt klagandens pådrivande roll vid överträdelserna och den omständigheten att Müller hade deltagit i sin tredubbla egenskap av verkställande direktör för klaganden, juridiskt ombud för den tyska strukturkriskartellen och ordförande för Fachverband Betonstahlmatten. I punkt 207 i beslutet förklarade kommissionen att högre böter skulle åläggas de företag vilkas direktörer hade viktiga uppgifter inom sådana företagsammanslutningar som Fachverband Betonstahlmatten.
- 133 Vad gäller den omständigheten att deltagandet i strukturkriskartellen lades klaganden till last är det tillräckligt att konstatera att eftersom klaganden ålades en påföljd på grund av fall av konkurrensbegränsande samverkan som inte var oskiljaktigt sammanbundna med upprättandet av kartellen och som syftade till att skydda den tyska marknaden mot okontrollerad import från andra medlemsstater, kunde förstainstansrätten på goda grunder ta hänsyn till att förekomsten av denna tillåtna kartell inte kunde anses som en allmän förmildrande omständighet i förhållande till klagandens handlande, vilken i detta avseende hade åtagit sig ett särskilt ansvar på grund av sin verkställande direktörs funktioner.
- 134 Vad avslutningsvis närmare bestämt gäller förekomsten av förmildrande omständigheter har klaganden hävdat att förstainstansrätten underlät att beakta olika

omständigheter av den arten. Klaganden har således påtalat att kommissionen och förstainstansrätten beräknade de böter som ålades klaganden på grundval av dess totala omsättning i stället för att uppskatta dem med hänsyn till den omsättning som var resultatet av de olika fallen av konkurrensbegränsande samverkan. Klaganden har även åberopat ett åsidosättande av likhetsprincipen, vilket kännetecknas av att de böter som ålades den var onormalt höga i förhållande till de andra böterna. Klaganden har dessutom ifrågasatt den omständigheten att förstainstansrätten vid fastställelsen av bötesbeloppet beaktade klagandens marknadsandel på den tyska marknaden med motiveringen att ett företags ekonomiska resurser inte nödvändigtvis står i proportion till dess ställning på marknaden.

- 135 I detta avseende skall det erinras om att förstainstansrätten i punkt 158 i den överklagade domen erinrade om att kommissionen inte hade beaktat klagandens totala omsättning utan endast den omsättning som hänförde sig till armeringsstål i de sex ursprungliga medlemstaterna och inte överskred 10-procentsgränsen. Med beaktande av hur allvarlig överträdelsen var och hur länge den pågick, ansåg förstainstansrätten att kommissionen inte hade feltolkat bestämmelserna i artikel 15 i förordning nr 17.
- 136 Beträffande den omständigheten att böterna hade fastställts till 3,15 procent av omsättningen ansåg förstainstansrätten i punkt 160 i den överklagade domen att det i klagandens fall, där inga allmänna förmildrande omständigheter förelåg, tvärtom hade ansetts föreligga en försvärande omständighet — på samma grund som för Tréfilunion — som motsvarade antalet och omfattningen av de överträdelser som tillskrevs klaganden.
- 137 Vidare skall det undersökas om förstainstansrätten på ett rättsligt riktigt sätt beaktade klagandens marknadsandelar på den tyska marknaden då den i punkt 147 i den överklagade domen konstaterade att kommissionen på goda grunder hade vägrat att beträffande klaganden som en förmildrande omständighet tillämpa det förhållandet att denne inte tillhörde någon större ekonomisk enhet, eftersom klaganden klart var det företag som innehade den största andelen av den tyska marknaden.

138 Det skall i detta avseende understrykas att det bland de omständigheter som skall beaktas vid bedömningen av hur allvarlig en överträdelse är kan ingå faktorer som volymen och värdet av de varor som överträdelsen gäller samt företagets storlek och ekonomiska styrka och, följaktligen, det inflytande som det har kunnat utöva på marknaden (se dom av den 7 juni 1983 i de förenade målen 100/80—103/80, *Musique Diffusion française m. fl. mot kommissionen*, REG 1983, s. 1825, punkt 120; svensk specialutgåva, volym 7).

139 Av detta följer att det vid fastställandet av böterna är tillåtet att ta hänsyn till såväl företagets totala omsättning, vilken ger en antydning, om än ungefärlig och ofullständig, om företagets storlek och ekonomiska styrka, som den del av denna omsättning som härrör från de varor som är föremål för överträdelsen, och som därmed kan ge en antydning om denna överträdelsens omfattning (domen i det ovannämnda målet *Musique Diffusion française m. fl. mot kommissionen*, punkt 121). Även om de marknadsandelar som innehas av ett företag inte kan vara avgörande för slutsatsen att ett företag hör till en större ekonomisk enhet, är de emellertid relevanta för att fastställa det inflytande som företaget har kunnat utöva på marknaden.

140 Överklagandet kan följaktligen inte vinna bifall på denna grund.

Följderna av att den överklagade domen upphävs i vad den fastställde bötesbeloppet

141 Med beaktande av samtliga omständigheter i det föreliggande fallet anser domstolen att ett belopp om 50 000 ECU utgör en skälig gottgörelse för att rättegången pågick orimligt länge.

142 Eftersom den överklagade domen upphävs i vad den fastställde bötesbeloppet (se punkt 48 i förevarande dom), fastställer domstolen följaktligen, genom att i enlighet med artikel 54 i domstolens stadga slutgiltigt avgöra ärendet, bötesbeloppet till 2 950 000 ECU.

143 Överklagandet ogillas i övrigt.

Rättegångskostnader

- 144 Enligt artikel 122 i rättegångsreglerna skall domstolen besluta om rättegångskostnaderna när slutlig dom avkunnas. Enligt artikel 69.2, som enligt artikel 118 är tillämplig på ett överklagande, skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Enligt artikel 69.3 kan domstolen emellertid besluta att kostnaderna skall delas, om parterna ömsom tappar målet på en eller flera punkter. Eftersom kommissionen har tappat målet på en punkt medan klaganden har tappat målet på övriga punkter, skall klaganden bära sina rättegångskostnader samt ersätta tre fjärdedelar av kommissionens rättegångskostnader.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

- 1) Punkt 2 i förstainstansrättens dom av den 6 april 1995 i mål T-145/89, Bausahlgewebe mot kommissionen, upphävs i vad de böter som ålagts klaganden fastställts till 3 miljoner ecu.

2) De böter som åläggs klaganden fastställs till 2 950 000 ECU.

3) Överklagandet ogillas i övrigt.

4) Klaganden skall bära sina rättegångskostnader samt ersätta tre fjärdedelar av kommissionens rättegångskostnader.

Rodríguez Iglesias

Puissochet

Hirsch

Mancini

Moitinho de Almeida

Edward

Ragnemalm

Sevón

Wathelet

Schintgen

Ioannou

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 17 december 1998.

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias

Justitiesekreterare

Ordförande